

ASIA Asiakirjapyyntöön käsittely**KANTELU**

Kantelijat arvostelevat oikeuskanslerille 16.4.2018 osoittamassaan kantelussa Kauhavan kaupungin ympäristötoimen ja ympäristösihteerien menettelyä muun muassa sähköpostitse ympäristösihteerille 5.4.2016 lähettämäänsä tiedusteluun ja asiakirjapyyntöön vastaamisessa. Kantelijat ovat osallistuneet naapurinsa kanssa ympäristösihteerien 2.10.2014 järjestämään kokoukseen, jonka pöytäkirjaa kantelijat eivät ole saaneet pyynnöstään huolimatta.

SELVITYS

Kauhavan kaupungin ympäristötoimi on antanut kantelun johdosta 28.6.2017 päivätyn selvityksen. Selvityksen on allekirjoittanut ympäristösihteeri.

VASTINE

Kantelijat ovat antaneet vastineensa hankitusta selvityksestä.

RATKAISU**1.Sovellettavat säännökset**

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 14 §:n 1 ja 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on, jollei toisin säädetä. Tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

Lain 14 §:n 3 momentin mukaan jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Lain 14 §:n 4 momentin mukaan kyseisessä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on pääsääntöisesti annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 33 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjapyyntöön annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 9 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

2.Arviointia

Olen Kauhavan kaupungin ympäristötoimen ja ympäristölautakunnan menettelyä koskevaan kantelijoiden aikaisempaan kanteluun 6.2.2017 antamassani vastauksessa 7.4.2017 (OKV/359/1/2017) todennut, että yli kaksi vuotta vanhaa asiaa eli itse 2.10.2014 pidettyä kokousta ja siihen liittyvää ympäristösihteerien menettelyä ei oteta laillisuusvalvonnassa tutkittavaksi.

Selvityksen mukaan Kauhavan kaupungin ympäristötoimen ympäristösihteereiden toimesta on järjestetty vapaamuotoiseksi tarkoitettu tilaisuus 2.10.2014, jossa ovat olleet mukana kantelijat, heidän naapurinsa ja ympäristösihteerit. Tapaamisen aiheena on ollut kantelijoiden epäilemä naapureidensa harjoittama luvaton jätteenpoltto.

Selvityksen mukaan tarkoituksena on ollut laatia neuvottelusta muistio tai pöytäkirja siinä tapauksessa, että neuvottelussa päädytään sovintoon osapuolten välillä. Koska sovintoa ei ole syntynyt, myöskään muistiota tai pöytäkirjaa ei ole ollut tarpeen laatia. Kantelijoille on ilmoitettu, että neuvotteluista ei ole laadittu asiakirjaa. Mainitussa neuvottelussa ei ole myöskään voitu antaa mitään määräyksiä, vaan ne on tehty muina hallinnollisina päätöksinä.

Sähköpostiviestissä 5.4.2016 ympäristösihteerille kantelijat ovat ilmoittaneet tarvitsevänsä kirjallisen todistuksen tai pöytäkirjan kokouksesta 2.10.2014, jossa heidän naapurinsa olisi määrätty tekemään oma jätesopimus ja josta ilmeni päätetty asia ja paikalla läsnä olleet.

Siinä tapauksessa, että viranomainen on epätietoinen, onko esimerkiksi sähköpostitse lähetetyssä viestissä kysymyksessä hallintolain mukainen tiedustelu, joka edellyttää vastaamista, tai sisältääkö yhteydenotto julkisuuslain mukaisen asiakirja- tai tietopyynnön, viranomaisen tulisi hyvä hallinto huomioon ottaen pyrkiä selvittämään asiaa.

Nähdäkseni kantelijoiden sähköpostiviestin ympäristösihteerille 5.4.2016 voidaan tulkita sisältäneen julkisuuslain mukaisen asiakirjapyynnön.

Julkisuuslaissa ei ole erikseen säännelty sitä, tuleeko viranomaisen noudattaa julkisuuslain 14 §:ssä säädettyä menettelyä myös siinä tapauksessa, että viranomaisella ei ole pyydettyä asiakirjaa esimerkiksi siitä syystä, että sitä ei ole lainkaan olemassa. Kysymys on näissä tilanteissa yleensä siitä, että asiakirjaa pyytävä henkilö epäilee viranomaisella olevan sellainen hänelle merkityksellinen asiakirja, jota hänelle ei haluta luovuttaa.

Ylimmät laillisuusvalvojat ovat ratkaisukäytännössään pitäneet viranomaiselta asiakirjaa tai tietoa pyytäneen oikeusturvan näkökulmasta katsottuna perustellumpana menettelynä noudattaa julkisuuslain 14 §:ssä säädettyä menettelyä myös niissä tapauksissa, joissa viranomaisella ei ole pyydettyä asiakirjaa tai tietoa (muun muassa valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös 28.12.2015 dnro OKV/1313/1/2015 ja apulaisoikeuskanslerin sijaisen päätökset 21.12.2016 dnro OKV/301/1/2016 ja 12.11.2015 dnro OKV/643/1/2015 sekä eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 31.3.2016 dnro 1989/4/04 ja apulaisoikeusasiamiehen päätös 10.1.2018 EOAK/3377/2017).

Jos kantelijoiden lähettämä sähköpostiviesti tulkitaan edellä esittämälläni tavalla julkisuuslain mukaiseksi asiakirjapyynnöksi, ympäristösihteerin olisi tullut kertoa kantelijoille, että asiakirjan antamista koskeva asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Heiltä olisi tullut tiedustella, haluavatko he asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Kantelijoiden olisi halutessaan tullut saada Kauhavan kaupungin asianomaiselta viranomaiselta perusteltu ja valituskelppoinen päätös asiakirjapyyntönsä.

Apulaisoikeuskanslerin sijaisen selvityspyynnössä Kauhavan kaupungille on pyydetty selvitystä kantelijoiden esittämään arvosteluun, jonka mukaan he eivät olisi saaneet vastausta ympäristösihteerille lähettämäänsä sähköpostiviestiin. Kauhavan kaupungin ympäristötoimen antamassa selvityksessä ei oteta kantaa siihen, onko mainittuun sähköpostiviestiin vastattu.

Totean vielä erikseen viranomaisen hallintolakiin perustusvasta vastaamisvelvollisuudesta seuraavaa.

Hallintolaissa ei ole tarkempia säännöksiä siitä, millä tavoin viranomaisen tulee vastaamisvelvollisuutensa täyttää. Hallituksen esityksen eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 72/2002 vp) perustelujen mukaan kirjalliseen tiedusteluun tulee antaa vastaus pääsääntöisesti kirjallisena. Tiedusteluihin on mahdollista antaa vastaus myös suullisesti. Hallituksen esityksen perusteluissa suullista vastausta pidetään mahdollisena esimerkiksi yksinkertaisimmissa tiedusteluissa tai kun kyseessä on viranomaisessa vireillä olevan asian käsittelyvaihetta koskeva tai vastaava tiedustelu. Laillisuusvalvonnassa on pidetty tärkeänä sitä, ettei viranomaiseen yhteyttä ottanut henkilö jää epätietoisuuteen siitä, käsitelläänkö hänen asiansa vai ei.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Totean vielä erikseen, että viranomaisella ei ole julkisuuslakiin perustuvaa velvollisuutta laatia jälkeinpäin halutunlainen asiakirja.

3.Toimenpide

Saatan Kauhavan kaupungin ja ympäristösihteerin tietoon edellä esittämäni käsityksen julkisuuslain 14 §:ssä säädetyn menettelyn ja lain 33 §:n 2 momentin noudattamisesta.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteerini

Minna Pulkkinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi